

FACT SHEET

CIRKULÁRNÍ MÓDA

CIRKULÁRNÍ EKONOMIKA JAKO CESTA ZMĚNY MÓDNÍHO PRŮMYSLU

Oděv a oblékání patří mezi naše základní potřeby. Ale pro mnohé z nás představují také nedílnou součást naší identity, svobody a projevu vlastní osobnosti.

O to paradoxnější je, že způsoby, jakými se dnes většina oblečení vyrábí, používá i likviduje, až nápadně často neodpovídají hodnotám, které zastáváme a hájíme.

Rychloobrátkový kolotoč výroby a spotřeby dnešního oblečení, roztáčený do čím dál závratnější rychlosti, je totiž krajně plýtvavý a destruktivní pro životní prostředí, planetu Zemi i zdraví lidí.

CIRKULÁRNÍ
HUB PRAHA

T A
Č R

Informační list byl sestaven v rámci projektu číslo TL01000317 s názvem "ODPAD ZDROJEM neboli uplatnění nových metod výzkumu pro rozvoj cirkulární ekonomiky v ČR", který je řešen s finanční podporou TAČR.

Úvod

Podle zjištění Nadace Ellen MacArthur z roku 2018, průměrná životnost oděvu se za posledních patnáct let zkrátila o **36 %**. Přibližně **73 % materiálů**, které se na celém světě využívají k výrobě oděvů a oblečení, končí bez dalšího využití na skládkách nebo se spálí. Každou vteřinu tak skončí **jedno popelářské auto** plné textilu na skládce či ve spalovně a pouze **1 %** z nich se zrecykluje. Pokud vše půjde stejnou cestou jako dosud, bude v roce 2050 roční materiálová spotřeba v textilním průmyslu **300 milionů tun materiálu**. Nejedná se pouze o to, že oděvní průmysl pouze plýtvá, **ale také znečišťuje prostředí**: 0,5 t mil mikrovláken se každý rok uvolní z oblečení do světových oceánů, což je množství, které odpovídá **50 miliardám plastových lahví**. Dalším odvětvím, kde se problematika textilního průmyslu projevuje je počet **120 milionů stromů**, které každý rok padnou pro její potřebu.

Podle McKinsey & Company může uplatňování postupů a principů cirkulární ekonomiky od roku 2030 přinášet v Evropě úspory ve výši 1,8 bilionů eur a **výnosy ve výši 600 miliard eur** ročně. Podle průzkumu CSR & Reputation Research 2016 je 68 % lidí v Česku ochotno **příplatit si za výrobek**, který je šetrný k životnímu prostředí. Podle údajů společnosti Potex se u nás recyklují **pouhé 3 % textilu** a 97 % skončí na skládkách či ve spalovnách. Potenciál pro opětovné využití je přitom 98 %.

Stav módního průmyslu v roce 2019

Aralské jezero kdysi bývalo čtvrtou největší pevninskou vodní plochou, pokrývalo rozlohu jen o něco menší než Česko. Dnes zabírá pouhou desetinu svojí původní plochy. Ještě za éry Sovětského svazu se dva hlavní vodní toky, zásobující jezero vodou, proměnily na zavlažování rozsáhlých bavlníkových plantáží. **Pěstování bavlny** je enormně náročné na vodu i pesticidy. Aralské jezero následně začalo vysychat a zvýšila se salinita vody. Začal mizet i život, postupně hynuly ryby, usychala zeleň a v místě původního jezera a jeho dříve životem kypícího okolí teď najdeme jen jedovatou poušť. Rychloobrátkový byznys a nekonečná **spotřeba Módní průmysl je druhým největším spotřebitelem vody** na světě a zároveň **produkuje**

dvacet procent veškeré odpadní vody. Každý rok se do světových moří a oceánů uvolní půl milionu tun mikrovláken, množství, které odpovídá padesáti miliardám plastových lahví. Mikrovlákná, která mohou narušit potravní řetězce, je téměř nemožné ekologicky zlikvidovat a odbourat z životního prostředí. Výroba oděvů a oblečení ročně vytvoří více emisí skleníkových plynů než celosvětová letecká a lodní doprava dohromady. Podle studie představené na Kodaňském módním summitu skončí kvůli módnímu průmyslu každým rokem na skládkách **92 milionů tun** pevného odpadu. Jenom v Česku to podle společnosti **Potex** odpovídá 200 tisícům tun, což je 97 procent textilu, jehož se majitelé zbavují. To znamená, že pouhá tři procenta vyřazeného textilu nachází další využití.

Rana Plaza – kolik životů stojí košile? Datum 24. dubna 2013 se vepsalo černým písmem do dějin módního průmyslu. V tento den se **zhroutila** mnohopatrová budova Rana Plaza. V jejích troskách zahynulo 1 132 lidí, převážně švadlen, a více než dva a půl tisíce dalších bylo zraněno. Před i po této tragické nehodě utrpěly stovky pracovníků manufaktur v desítkách případů vážná zranění či přišly o život. Ti, kteří nepatří k obětem těchto tragédií, zatím měli štěstí v neštěstí: pracují často vystaveni nelidským podmínkám ve vysokých teplotách a mizivém světle sweatshopů*, bez právních záruk, vystaveni sexuální či jiné formě násilí, mnozí z nich ještě jako děti. Blýská se na lepší časy oděvního průmyslu? Pomalá móda, výměna oblečení Kupujeme čím dál více oblečení, které nosíme čím dál kratší čas. Průměrné množství koupeného nového oblečení se mezi roky 2000 a 2011 **zdvojnásobilo**. Průměrná životnost oděvu se za posledních patnáct let zkrátila o 36 procent. Každý rok se vlivem nedostatečné recyklace a likvidace stále kvalitních produktů, ztratí hodnota ve výši **11,5 bilionu korun**. Síla spotřebitelů je obrovská. A svět módy to v(id)í. Konzultační agentura McKinsey & Company a trendy určující módní server Business of Fashion každý rok vydávají zprávu „Stav módy“ – největší a nejautoritativnější přehled celého oděvního odvětví, postavený na průzkumu tří set vrcholových manažerů největších oděvních firem a rozhovorech s myšlenkovými průkopníky a tahouny oboru. **Podle „Stavu módy 2019“** bude letošní rok rokem probuzení oděvního průmyslu. Určovat ho bude celkem deset trendů, které zásadním způsobem ovlivní současnou podobu i budoucnost. Podle zprávy přecházejí firmy na **jiný typ** obchodního modelu související se změnou spotřebitelského chování, ústupem od vlastnictví ke sdílené ekonomice a příklonem k malým, nezavedeným značkám. Ale toto je jenom začátek. Oděvní průmysl nejenom může, ale také musí – máme-li zachovat planetu v obyvatelném stavu a

uzavřít kruh nákupu, výroby a spotřeby – nastolit ještě hlubší cestu změny a objevit ekonomický, ekologický i sociální přínos cirkulární ekonomiky. Jaké možnosti se v tomto ohledu nabízejí a jaké příklady už fungují v praxi se dozvíte na následujících stránkách.

Cirkulární ekonomika

Cirkulární ekonomika **ve světě módy** – Cesta k udržitelnější či udržitelné módě Jakou roli může cirkulární ekonomika sehrát v byznysu? Jak může proměnit svět módy, který si čím dál intenzivněji uvědomuje nutnost změny? Kde všude mohou nové, odpovědné a **ekologicky šetrné přístupy** přinést kýžené změny? Jak ukazuje zpráva Stav módy v roce 2019, většina manažerů největších světových oděvních firem si uvědomuje, že se časy mění a měnit budou. Kdo v nově vznikajícím paradigmatu spleťtého ekosystému módního průmyslu uspěje, se dost možná rozhoduje už dnes. Co přesně ale udržitelná či cirkulární móda znamená? Můžeme si pod ní představit paletu různých přístupů a vlastností. Pro některé aktéry je důležitý ekologicky šetrný a eticky uvědomělý způsob výroby, zatímco jiní volí například cestu uvědomělé spotřeby či prodlužování životnosti existujících výrobků.

V roce 2017 vznikla na Kodaňském módním summitu iniciativa za cirkulární vlákna Circular Fibres Initiative, která se později přerodila v iniciativu **Make Fashion Circular** – Za cirkulární módu. Ta pod vedením Nadace Ellen MacArthur propojuje lídry módního odvětví – například C&A, H&M či NIKE – s dalšími klíčovými aktéry – inovátory, neziskovkami, městy, mecenáši či konzultační firmou McKinsey & Company. S jasným cílem strhnout vlnou spolupráce, inovací a nových cirkulárních byznys modelů celý oděvní průmysl k přechodu na ekonomiku 21. století. Neméně významná je kampaň **#FashionRevolution**, o níž se více dozvíte v publikaci **New York** na cestě změny Každý rok skončí na newyorských skládkách devadesát tisíc tun oblečení o **objemu čtyř set čtyřiceti soch Svobody**.

Město New York přišlo s inovativním způsobem, jak tento objem o desítky pomyslných soch snížit. Během tři měsíce trvající akce může každý po celém New Yorku ve více než tisíci obchodech s oděvními výrobky dohledatelných v online mapě odevzdat staré kusy oblečení a o svém kroku dát vědět na sociální sítích pod hashtagem **#WearNext**. Tuto akci podporují velké oděvní značky, jako jsou Banana Republic či Zara. Cirkulární móda „Made in Sweden“ Hlavním průkopníkem kýžených změn ve světě módy jsou zejména

švédské oděvní firmy. Firma H&M čerstvě získala nejvyšší možné ocenění ve čtyřech kategoriích Dow Jones Indexu udržitelnosti. H&M úzce spolupracuje s německou firmou **I:CO** na sběru a zpracování textilu v rámci iniciativy Garmet Collection, která funguje na celoroční bázi podobně jako iniciativa #WearNext. Známy švédský výrobce bot **Vagabond** používá stále větší objem biobavlny GOTS, opálené kůže bez přísad chromu či recyklovaného polyesteru, stejně jako lepidlo šetrné k životnímu prostředí. Firma zároveň dbá o efektivní nakládání s vodou a energiemi a omezuje podíl letecké dopravy. Zavázala se dodávat výrobky s dlouhou životností včetně podpurných služeb na prodloužení jejich životnosti či recyklaci už neopravitelných bot. Zároveň technologicky inovativním procesem vyrobila tenisku z udržitelného materiálu na bázi dřeva. Neméně důležité je pro Vagabond zlepšovat podmínky pracovníků výroby či vzdělávat všechny zaměstnance o souvislostech a důležitosti udržitelnosti a cirkulární ekonomiky. Ve švédském online seconhandu **Sellpy** si objednáte tašku, kterou naplníte oblečením, Sellpy ji odveze, nafotí obsah a nabídne na svém webu. Když vaše kousky najdou své zákazníky, firma vám zašle čtyřicet procent z prodejní ceny. V Česku běží podobná iniciativa pod názvem Remix. **ShareWear collection** je průkopnická půjčovna oblečení zdarma, podmínkou je, že za týden ho musíte poslat zase do oběhu. První kolekci ShareWear vytvořili nejlepší švédští módní návrháři a módní značky Filippa K, Hope, House of Dagmar, NIKOLAJ d'ETOILES, Weekday či Whyred. Cílem kolekce je upozornit na problematiku fast fashion* a nabídnout jiná řešení. Projekt **Re:newcell** sbírá ve Švédsku textil, z něhož získává sekundární materiál na výrobu oblečení nového. Používá k tomu jedinečnou recyklační technologii, která rozpouští použitou bavlnu a další přírodní vlákna do nové, biologicky rozložitelné suroviny, takzvané re:newcell buničiny. Také v Česku se ale dějí pozoruhodné změny. Do popředí se dostávají staronové materiály: konopí a len, ale i zbrusu nové, například veganská useň.

Příklady z praxe, trendy

V rámci novodobých změn myšlení v business modelech se také v **České republice** objevují dobré příklady firem, které již od počátku své výroby myslí na udržitelnost. Navazují na tradici „zlatých českých ručiček“ a dlouhé historie řemeslné výroby. Příběh teprve náctiletého výrobce obuvi **Vasky** ze Lhoty u Zlína je krásnou ukázkou toho, jak mladá generace navázala na baťovskou tradici svých rodičů a prarodičů, dodala jim šikovný design, marketing a se silným příběhem prorazila doma i ve světě. Ze Zlína pochází i **boty KAVE**, které jsou vyráběné na původních strojích ze zbytkových materiálů z výroby obuvi. Řemeslo i tradiční výrobu u nás najdeme v řadě značek od vysoce luxusních výrobců například **ševce Zachariáše**, na rodinnou krejčovskou tradici navazující rožnovský výrobce elegantních pánských košil Janek, kvalitních, odolných **batohů Playbag** či upcyklovaných **tašek ZasPas**, až po valašskoklobouckého výrobce zdravotní **obuvi Orto Plus**. Asi nejrozšířenější jsou u nás sběrné a upcyklační projekty: Potex, Diakonie Broumov, Eco Textile či Textile Mountain, KOSHlless či La femme MiMi.

Udržitelná, cirkulární móda může nabývat mnoha podob. Oděv v optimálním případě během své životnosti získá všech sedm podob udržitelné módy.

Sedm podob udržitelné módy

1. Podle poptávky a na objednávku – na zakázku, šité na míru, DIY, krejčovství
2. Zeleně a čistě – ekologicky šetrná produkce během všech fází životního cyklu
3. Vysoká kvalita a nadčasový design
4. Férově a eticky – tradiční a řemeslná výroba, práva zvířat
5. Opravy, vysprávkování, změna designu, upcyklace
6. Pronájmy, půjčovny, SWAPy
7. Secondhand, vintage a retro

Vedoucí autor František Marčík

Spoluautoři Kateřina Jaremčuková, Soňa Jonášová

Vydáno v březnu 2019, Praha/Brno.

Projekt realizuje BIC Brno

T A
Č R

Informační list byl sestaven v rámci projektu číslo TL01000317 s názvem "ODPAD ZDROJEM neboli uplatnění nových metod výzkumu pro rozvoj cirkulární ekonomiky v ČR", který je řešen s finanční podporou TAČR.